

Centri za socijalnu skrb trebali bi uvijek podržavati pravilo da dijete ima oba roditelja, ali

32 EXPRESS | Ekskluziv | petak, 11. siječnja 2019.

sudska praksa nije uvijek usmjerena k takvom cilju nego samo otežava procese

Piše:

ŽELJKA KRMPOTIĆ

Da moj sin sam nije odlučio pre-sjeći situaciju i ostati kod mene, moja agonija ne bi bila gotova do danas, iskreno započim razgovor Luka Kezele (41), zrakoplovni inženjer iz Zagreba. Od supruge se odlučio razvesti u ožujku 2014. godine. Imaju dvoje djece - sina (14) i kćer (5). Malena je tad imala jedva godinu dana. Oboje su pred sudom zatražili skrbništvo nad djecom, no razvod je bio visoko konfliktan. - To je bila jako mučna situacija, do te mjere da nam je Centar za socijalnu skrb odredio nadzor nad obitelji. U tom cijelom postupku svi su bili naklonjeni majci do te mjere da su svi ignorirali mog sina koji je tad imao devet godina i rekao je da želi živjeti s **tatom**. Majka i članovi njezine obitelji malome su govorili ružne laži o meni. Išli smo na vještačenja u više institucija, na našem predmetu su se izmijenile dvije sutkinje. Majka se s djecom preselila u drugi grad pa je postao nadležan drugi centar za socijalnu skrb, tako da smo vještačenja ponovno prolazili i ondje - prisjeća se Luka. Sud je 2016. presudio da skrbništvo ostaje podijeljeno, ali će kći ostati živjeti kod majke, a sin s ocem. Bivša supruga se žalila. - Nakon svega, mojem sinu je bilo dosta svega. Bio je utučen, popustio je u školi i više nije mogao podnijeti te sve postupke koji su postali naš život. U kolovozu te godine ostao je kod mene doma i nije se htio vratiti majci. Odveo sam ga u Centar, gdje je to izjavio. Upisao sam ga u školu bez suglasnosti majke jer Centar nije mogao isposlovati njezin pristanak. Konačna presuda je došla tek u travnju ove godine i ponovljeno je dosudila da kći ostaje kod nje, a sin kod mene - prepričava Luka dodajući kako se on i bivša supruga vide redovito s drugim djetetom te svatko od njih plaća alimentaciju za dijete koje živi s drugim bivšim partnerom. Kaže kako rijetko roditelji uviđaju da u svemu tome najviše ispaštaju djeca i da se sve prelama preko njihovih leđa. - Tu nema pobjednika jer smo svi gubitnici. Sve troškove do kraja suda formalno plaćamo mi, ali zapravo ih snose djeca. Iako su mnogima puna usta njihova najboljeg interesa, jako su rijetki oni koji na taj interes stvarno misle. Vjerujem kako sam u ovome svemu uspio sačuvati čistu glavu i zdrav razum jer nisam miješao djecu u sukob s bivšom suprugom niti sam po njoj pljuvao pred njima. Treba kužiti klince, jer oni će o svemu tome jednog dana postavljati pitanja - rekao je Luka. Teško je sačuvati zdrav razum u **parnici** koja traje i do pet godina, u kojoj otac ili majka ne viđaju dijete jer ga je druga

strana izolirala, jer onaj drugi ili ona druga manipuliraju sustavom šireći lažne optužbe o bivšem partneru ili partnerici. Dječji psiholozi ističu kako su u takvim postupcima najveće žrtve djece i njihov interes trebao bi biti svima na prvome mjestu. Svaki razvod za dijete je težak, a pogotovo konfliktan razvod.

- Dijete staje na stranu jednog roditelja i nauči govoriti ono što od njega očekuju čuti. Odbačenog roditelja često zove osobnim imenom umjesto mama ili **tata**, kasnije taj roditelj postaje 'on' ili 'ona', da bi ga na kraju posve depersonalizirao kao roditelja. To može voditi do ozbiljnih psihijatrijskih poremećaja - rekla je dječja psihologinja Gordana Buljan Flander iz Poliklinike za zaštitu djece i mladih grada Zagreba. Ističe kako je najbolji interes djeteta da ima oba roditelja, a to podržavaju i centri za socijalnu skrb. Njihova uloga u postupku je, smatraju, prilično jasna:

- Centar za socijalnu skrb u tim postupcima sudjeluje kao pomoćno tijelo suda te po nalogu suda dostavlja nalaz i mišljenje, kao i utvrđuje te dostavlja podatke o obiteljskim imovinskim i socijalnim prilikama stranaka. Mišljenja i prijedlozi koje centar za socijalnu skrb daje na zahtjev suda u sudskim postupcima vezano uz odluke o roditeljskoj skrbi redovito se donose na način da se prethodno provede cjeloviti postupak koji uključuje veći broj pojedinačnih i zajedničkih razgovora s roditeljima, razgovor i/ili opservaciju djeteta, obradu psihologijskim mjernim instrumentima, terenski izvid kod oba roditelja, prikupljanje podataka različitih institucija od kojih se dobivaju nepristrane procjene (dječji vrtić, škola, liječnik, policija i dr.). Nakon što svi članovi stručnog tima pri Centru za socijalnu skrb provedu svoj dio postupka, zajednički na timskoj sjednici donose zaključak o tome kakav će se prijedlog u konkretnom slučaju dostaviti sudu. Posljednjih godina uočen je trend da roditelji međusobno postižu sporazum o opsegu vremena koje će dijete provoditi sa svakim od njih, pri čemu je uočeno da je u sve većoj mjeri taj opseg vremena podjednak kod oba roditelja. Mišljenje i prijedlog centra nije obvezujući za sud, ali se u najvećem broju slučajeva upravo prijedlozi i mišljenja stručnih timova centra za socijalnu skrb uvažavaju jer i sud prepoznaje kako stručni radnici centra za socijalnu skrb imaju, u odnosu na sve ostale institucije, najpotpuniji uvid u sve segmente roditeljske skrbi - rekla je Tatjana Brozić Perić, ravnateljica Centra za socijalnu skrb Zagreb.

Nastavak na sljedećoj stranici

petak, 11. siječnja 2019. | Ekskluziv | EXPRESS 33

Pravobraniteljica: Zakonski okvir postoji, ali treba sustavno promicati i prava očeva

- Ako se vratim unazad, u vrijeme kad smo osnivali udругu, i usporedim s današnjim vremenom, jedini pravi pomak ogleda se u tome da se o ovoj problematici puno više govori u javnosti zahvaljujući medijima. Pomaci u sustavu su neznatni. Kao primjer navest ću nekoliko podataka za 2016. godinu: postotak djece koja podjednako žive s oba roditelja je samo 5,9%, a u istoj godini 1793 djece nije moglo vidjeti jednog roditelja, u pravilu oca ili ga je vidalo puno manje od onoga što je propisao sud. Nevjerojatna je situacija da s jedne strane Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku izdvaja financijska sredstva za projekte za jačanje uloge očeva, što je za svaku pohvalu, a s druge strane, kad taj otac dođe u Centar za socijalnu skrb ili sud, tamo doživi šikaniranje - tvrdi Oliver Čanić, predsjednik Udruge za ravnopravno roditeljstvo.

- Sigurna sam da najveći broj sudaca nema nikakav problem sa shvaćanjem važnosti uloge oca u životu djeteta niti sa shvaćanjem jednake važnosti oba roditelja za život djeteta. Doraslost osobe roditelja zadacima roditeljstva nema veze sa spolom roditelja. I majka i otac mogu biti dorasli i nedorasli, dobri i loši, kapacitirani i potkapacitirani.

Nije to pitanje spola nego osobe. Mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece koje sudovi izriču roditeljima odnose se podjednako i na očeve i na majke. Djecu zanemaruju i zlostavljaju fizički i psihički i majke i očevi podjednako, nema tu razlike po spolu. Kad se sudac počne baviti ovom vrstom prava na sudu, vidi najbolje i najgore roditelje, a spol roditelja nema veze s tim s kojim od njih će dijete stanovati. Odlučujući je sporazum roditelja ako sud utvrdi da je u interesu djeteta, a u pravilu uvijek jest. Ako sporazuma nema, sud odlučuje na temelju zakonom određenih kriterija. Sudac u fokusu interesa ima dijete i odlučuje ovisno o konkretnom djetetu, a ne ovisno o spolu roditelja - tvrdi Marina Parać Garma, sutkinja na Općinskom građanskom sudu. Kaže kako obitelj danas funkcionira drugačije nego što je to bilo prije 15 ili 20 godina:

- Danas su očevi na drugačiji način uključeni u život djeteta, počevši od rođenja djeteta preko korištenja roditeljnog dopusta za dijete do svakodnevne skrbi o djetetu i njegovim potrebama, pa je logično i životno da nakon prestanka obiteljske zajednice žele zadržati te da trebaju zadržati odnos i život kakav su imali i prije toga. Prisutnost i aktivna uloga oba roditelja u životu djeteta nakon prestanka zajedničkog života je za dijete najsigurnije i najbolje rješenje.

Pravobraniteljica za ravnopravnost

Čanić: Trebalo bi osnovati obiteljske odjele sudova, a treba uvesti i presumpciju odgovornosti roditelja za pozitivan odnos s djetetom

Gordna Buljan Flander uvijek ističe da interes djeteta mora biti iznad svega

Buljan Flander: U takvim postupcima su najveće žrtve djeca i njihov bi interes trebao biti na prvome mjestu. Svaki je razvod težak, a za dijete najteži

spolova **Višnja Ljubičić** navodi pak kako danas postoji više zakona koji jamče ravnopravnost spolova, pa i kod brakorazvoda. To su Zakon o ravnopravnosti spolova i **Obiteljski zakon**. - Iako, dakle, zakonski okvir postoji, ipak je potrebno sustavno promicati prava očeva vezano uz roditeljsku skrb, a na što najbolje upućuju statistički podaci Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje o jako malom broju očeva koji koriste roditeljni i roditeljski dopust. Tijekom 2017. došlo je do neznatnog porasta korištenja roditeljnog dopusta od strane očeva s 0,24% u 2016. na 0,31% u 2017., te neznatnog porasta korištenja roditeljskog dopusta od strane očeva s 4,42 na 4,47%. Situacija je još dodatno nepovoljnija za muškarce kad se zbroje pojedina prava. Tako su u 2017. godini roditeljni i roditeljski dopust koristili ukupno 110.701 korisnik/ca, od čega je samo 2217 muškaraca ili 2% muškaraca koristilo ukupno roditeljni i roditeljski dopust - rekla je pravobraniteljica. Može li se i treba sustav mijenjati, Oliver Čanić nema dvojbe. Za njega postojeći **Obiteljski zakon** hitno treba mijenjati te omogućiti da, osim u iznimnim situacijama, svaki roditelj s djetetom mora provesti od 35 do 50 posto vremena. - Važna stavka bila bi i osnivanje obiteljskih odjela sudova te stvaranje središnje baze podataka sveukupne komunikacije centara sa sudom, djecom i roditeljima, kontrolu nepravilnosti te obvezno snimanje razgovora djelatnica centara za socijalnu skrb s roditeljima i s djetetom. Treba uvesti presumpciju odgovornosti roditelja za pozitivan odnos djeteta s drugim roditeljem i odgovornost centara za socijalnu skrb, sudova, stručnjaka mentalnog zdravlja, zdravstva, obrazovanja i medijatora da to na svaki način moraju podržavati odmah - postupnost i usporeno postupanje se ukida - rekao je Čanić dodajući kako bi trebalo sankcionirati djelatnike centara za socijalnu skrb i sudova za koje se utvrdi da rade na štetu djeteta te sankcionirati nesavjesne roditelje. Udruga smatra i kako bi trebali osmisliti popis obvezne literature za sve koji se u postupku razvoda i nakon njega bave djecom, a u konačnici trebalo bi osmisliti analizu učinkovitosti sustava i poduzetih mjera te definiranje potrebnih korektivnih radnji. - Kako bi postupci bili brži, trebalo bi odrediti specijalizaciju sudaca za rad na obiteljskim postupcima, omogućiti im stalne edukacije i dobru organizaciju. To su tri ključne stvari. Osnivanje obiteljskih sudova je nešto o čemu se dugo priča i svi nas podržavaju u ideji, ali iz raznih razloga smo 'na čekanju' - rekla je sutkinja Parać Garma.